

תלמוד ישראלי

הדף היומי לילדים

סדר נשים | כתובות כ"ז-ל"ג | פרשת כי תשא | י' - ט"ז באדר (7-1 למרץ)

דף כ"ז: יין-נסך

אנו יודעים **שאם נכרי נסך יין לעבודה זרה, אסור להשתמש ביינ זה, ואסור אפילו להנות ממנו.** חז"ל הוסיפו וקבעו כי כל יין שנכרי נגע בו - אסור לשתות ממנו - שמא נסך אותו לעבודה זרה. אם כן, אז איך אפשר לקנות יין בחנות? הרי יתכן שנכרי נגע בו? וכן, לכן עושים שני "חותמות" לבקבוקי היין. האחד - הפקק של הבקבוק, שיש לו מסגרת שצריך לפרק אותה אם פותחים את הבקבוק, וכך רואים אם מישהו פתח את הפקק. השני - עטיפת הניילון שיש על הפקק. כך יודעים שנכרי לא פתח את היין ונסך אותו לעבודה זרה. התלמוד דן מה דינו של יין שהיה כעיר שהיתה בה מלחמה, ואומר שאין לחשש שהלוחמים הנכרים נסכו אותו לעבודה זרה, כי מפני טרדת המלחמה, לא היה להם זמן לנסך יין לעבודה זרה.

מן התלמוד

מסכת כתובות,
פרק שני, דף כ"ח

"ואלו נאמנין להעיד בגודלן מה שראו בקוטנן... ושהיה חולק עמנו על הגורן"

מהימני- נאמנים
האיזרא - גורן

הסבר: אדם נאמן להעיד על כך שבילדותו ראה את פלוני מקבל תרומה בגורן, מה שמוכיח שאותו פלוני הוא כהן.

מתולדותיו | הרב האלוף שלמה גורן

(תרע"ח-תשנ"ד, 1918-1994)

הרב האלוף שלמה גורן זצ"ל היה הרב הראשי הראשון לצה"ל, הרב הראשי לתל אביב והרב הראשי לישראל. הרב גורן היה תלמיד חכם גדול ומחבר ספרים פורה. הוא נולד בעיירה זמברוב שבפולין, ובגיל צעיר עלה לארץ, למד בתלמוד תורה "עץ חיים" ואחר כך בישיבת חברון, שם הוכר כעילוי. הרב לחם בשורות ארגון ההגנה, ועם הקמת המדינה וצה"ל, הקים את מערכת הרבנות הצבאית, וכיהן שנים רבות כרב הצבאי הראשי. **במלחמת ששת הימים הוא היה מהראשונים שהגיעו לעיר העתיקה ולהר הבית וציין את האירוע החגיגי בתקיעות שופר.** מאוחר יותר התמנה לרב הראשי לישראל. הרב גורן היה בעל אישיות תקיפה ולא נרתע מפני איש, גם כאשר התעוררו נגדו מחלוקות והתנגדויות. הוא כתב ספרים רבים, ביניהם: "תורת המדינה", "משיב מלחמה", "הר הבית", "תורת הפילוסופיה" ועוד.

דף כ"ח: מבגד שמעיד: "כשהייתי קטן"

עדים המעידים בפני בית דין - בית הדין בודק וחוקר אותם, ואם מוצא אותם נאמנים ודוכרי אמת, מקבל את עדותם. לא כל איש יכול להעיד כבית דין. למשל, ילדים אינם יכולים להעיד בבית דין. רק "גדול", שפירש התנ"ך במצוות, יכול להעיד בפני בית דין. המשנה בדרך זה אומרת שלפעמים אדם גדול יכול להעיד על דבר שראה כשהיה קטן. למשל, אדם מעיד שהוא זוכר, כשהיה קטן, שחברו היה טמא והוא יצא מבית הספר כדי לטבל במקוה טהרה, כך שכערב יהיה רשאי לאכל תרומה. לפי עדות זו בית דין קובע שהחבר הוא כהן, שהרי רק כהנים אוכלים תרומה, ואם הוא אכל תרומה כשהיה קטן - סמן שהוא כהן. התלמוד אומר שפירש זאת החבר יכול לאכל רק תרומה מדרכנו, אך לא תרומה מן התורה, כי אי אפשר לסמוך עד כדי כך על העדות הזו.

דף כ"ט: ההבדל בין "קנס" לחוב

בדרך זה בתלמוד לומדים על קנסות שהטילה התורה, ואנו נלמד על **ההבדל בין קנס לחוב.** נניח שאדם גנב שעון. לאחר זמן באו עדים לבית הדין והעידו כי ראוהו הוא הגנב. הדינים פוסקים: ראוהו הגנב חייב לבעל השעון שני שעונים, זאת מפני שהתורה קובעת **שהגונב חפץ ישלם כפלו** - כפול. גם את שני החפץ שגנב, וגם מוטל עליו קנס לשלם פעם נוספת את שני החפץ שגנב. נניח שהשעון היה שוה חמשים ש"ח = הגנב צריך לשלם מאה ש"ח. חמשים ש"ח שהם שווי השעון שהוא גנב ועוד חמשים ש"ח כקנס. נשים לב לכך: עד שתפסו את הגנב, כמה כסף הוא היה חייב? רק חמשים, את שווי השעון שהוא גנב. אם תשאלו: "מדוע? הרי התורה קובעת שהוא חייב גם **קנס**"? וכן, שאלתכם נכונה, אבל בתשלום קנס אין מתחייבים בעת הגנבה, אלא רק כשבית הדין קובע שהוא חייב לשלם קנס. לכן, **את שני השעון הגנב התחייב כבר בעת הגנבה, אך את הקנס הוא התחייב רק כשבית דין פסקו שהוא חייב.**

דף ל': סנהדרין קטנה וסנהדרין גדולה

מה ההבדל בין "סנהדרין גדולה" ו"סנהדרין קטנה"?

"סנהדרין גדולה" היא בית דין של שבעים ואחד דינים, גדולי חכמי ישראל, שהיו יושבים בלשפת הגזית שבבית המקדש. לפני הסנהדרין הגדולה הוכאו מקרים שונים להכרעה. למשל, אם התעוררה מחלוקת בהלכה ולא ידעו כיצד להכריע אותה, היו באים לפני ה"סנהדרין גדולה" והיא הייתה מקריעה.

"סנהדרין גדולה" יכולה לדון גם דיני נפשות, לקבוע מי חייב מיתה כי עבר אסור מן התורה.

לא רק "סנהדרין גדולה" יכולה לדון דיני נפשות, אלא גם "סנהדרין קטנה", שהיא בית דין שיושבים בו עשרים ושלשה דינים. אכל, ישנה הגבלה על "סנהדרין קטנה", שהיא יכולה לדון בדיני נפשות רק כל עוד ה"סנהדרין הגדולה" יושבת בירושלים.

ארבעים שנים לפני חרב בית המקדש השני, גלתה הסנהדרין הגדולה ממקומה, ומאז לא דנו דיני נפשות.

דף ל"א: "קים ליה בדרבה מניה"

ישנו כלל חשוב בלמוד התלמוד המכנה "קים ליה בדרבה מניה". תחלה נסביר את הכלל, ואחר כך נפרש את מלותיו.

יהודי הלך בשבת, הדליק אש בבית חברו וכל הבית נשרף.

האיש מוכא בפני בית דין, ושני עדים מעידים ואומרים: "אנו אמרנו לאיש הזה: אל תדליק אש בשבת. התורה אוסרת לעשות זאת, והעושה כך מתחייב מיתה", אך הוא אמר: "בכל זאת אדליק אש!", ואכן הוא הדליק את האש.

בית הדין פוסק שהאיש הזה חייב מיתה מפני שהדליק אש בשבת. לכאורה, בית הדין גם היה צריך לחייב אותו לשלם כסף לבעל הדירה שגשרפה, שהרי הוא הזיק אותו, אולם, בפעל לא מחייבים אותו לשלם כסף, מפני שהתורה קבעה כלל, שאם אדם מתחייב שני דברים על אותו מעשה, יש לחייב אותו בדבר הגדול יותר בלבד, והוא פטור מן הדבר הקטן. לכן, האיש הזה מתחייב מיתה, שהיא חמורה מתשלום קמון, ופטור מתשלום הקמון לבעל הדירה.

"קים - העמד, "ליה" - אותו, "בדרבה מניה" - בענין הגדול מקמון.

★ | מן ההיסטוריה

שחרור הכותל המערבי

זמן קצר לאחר שחרור הר הבית והעיר העתיקה בידי הצנחנים בפיקודו של מוטה גור ז"ל, במלחמת ששת הימים, הגיע הרב האלוף שלמה גורן זצ"ל, הרב הצבאי הראשי, לרחבת הכותל. הוא תקע בשופר וברך ברכת שהחיינו, כשהוא מעורר בכך התרגשות עצומה. דמותו של הרב היהודי עטור הזקן ולבוש המדים, מוקף בעשרות לוחמים נרגשים, הפכה להיות אחד מסמלי מלחמת ששת הימים. למרות פעליו הרבים לטובת העם והמדינה, הרגע ההיסטורי הזה קשר את דמותו בתודעה הישראלית לכותל ולהר הבית. לאחר המלחמה מדד הרב גורן את הר הבית בסיוע חיל ההנדסה וערך מחקר מקיף על ההר. בסמוך לכותל הקים את ישיבת "האידרא", העומדת שם עד היום. המדרגות המובילות לכותל נקראו על שמו.

הבנין ששימש את ישיבת האידרא מול הכותל המערבי. (מיכאלי, Wikipedia)

תלמוד ישראלי

הדף היומי לילדים

על המפה

הכותל המערבי

הכותל המערבי הוא אחד מארבעת קירות התמך המקיפים את הר הבית, שנבנה בסוף תקופת בית שני. לכותל יש חשיבות דתית, לאומית והיסטורית, ומיליוני מבקרים מגיעים אליו בכל שנה.

הכותל המערבי נבנה כחלק משיפוץ של המלך הורדוס בהר הבית במאה הראשונה לפנה"ס. אורכו הוא כ-488 מטרים, וגובהו המקורי הגיע ככל הנראה לכ-30 מטרים מעל מפלס הרחוב של ימי הבית השני. עובי הכתלים כולם נע בין 4 מטרים בחלק התחתון, ל-2 מטרים בחלק העליון. השלטונות המוסלמים הוסיפו לאורך השנים נדבכים על חלקו העליון. מאז חורבן בית המקדש נהגו יהודים במשך הדורות לבוא להתפלל ולבכות מול הכותל, שזכה בשל כך לכינוי **"כותל הדמעות"**. שחרורו במלחמת ששת הימים עורר התרגשות עצומה בעם.

רחבת הכותל - סליחות והתרת נדרים (Yael Shilo)

דף ל"ב: חמשה סוגי תשלומים למכה את רעהו

בדף זה לומדים כי החובל בחברו - הפוצע את חברו - חייב לשלם לו **חמשה סוגי תשלומים:**

- א. נזק** - אם פציעה זו נגרמה לכך שהפצוע שוה פחות כסף, חייב לשלם לו את דמי הנזק.
  - ב. צער** - אם בפציעה זו נגרם צער למכה, חייב לשלם לו על הסבל.
  - ג. רפוי** - אם לרפוי פציעה זו היו צריכים תרופות ורופאים ששעלו כסף, חייב לשלם לו את שווי.
  - ד. נשבת** - אם מפני הפציעה הפצוע לא הלך לעבודה והפסיד את משכורתו, חייב לשלם לו כסף.
  - ה. בנשת** - אם מפני הפציעה התבייש הפצוע, ששהו אותו בפני אנשים אחרים, חייב המכה לשלם לו כסף על הבושה.
- עד כאן עסקנו בחיוב הממוני שמוטל על מי שמכה את רעהו: מלבד זאת, יש אסור מן התורה להכות! לפעמים אף עלול המכה לקבל ענש מלקות כבית דין אם עבר על אסור התורה והכה את רעהו.

דף ל"ג: התזמרת נגנה והמדורה בערה

בספר דניאל מספר **שהמלך נבוכדנצר הקים פסל זהב ענק**. כשגמרו לבנות את הפסל, ערך המלך מסבה גדולה, פנס את כל האנשים החשובים מפל המדינות, והוא צוה שששתתזמרת תנגן, כל האנשים ישתחוו לפסל, **ומי שלא ישתחוה לפסל - ישלח לכבשן אש!**

היו אנשים שהלשינו למלך כי חנניה, מישאל ועזריה לא השתחוו לפסל. הורה המלך להביאם לפניו, אך הם עמדו בסרובם ומאנו להשתחוות לפסל. אז הורה נבוכדנצר הרשע להגביר את האש,

וצוה להשליך אותם לתוך הכבשן. כה הם היה הכבשן, עד שהאנשים שהובילו אותם לכבשן נשרפו בעצמם! **אך הקב"ה עשה נס לחנניה, מישאל ועזריה והם נותרו שלמים!**

בעלי התוספות אומרים כי פסל הזהב ששנה נבוכדנצר לא היה פסל של עבודה זרה. לכן, מתר היה להם להשתחוות לו, אך הם בחרו לקדש שם שמם ולא להשתחוות לו. מדוע? מפני שנבוכדנצר הרשע בנה את הפסל כדי להרבות את כבודו, וכך שנמנעו מלהשתחוות, הראו שהם אינם מכבדים את המלך הרשע, שמזלזל בקדוש ברוך הוא.

יש לי מושג

לוחות הברית

לוחות הברית או "לוחות העדות" הם שני לוחות אבן שהוריד משה מהר סיני ועליהם כתובות עשרת הדברות. כשראה משה את ישראל רוקדים סביב העגל, הוא שבר את הלוחות. מאוחר יותר הכין משה לוחות חדשים, וה' כתב עליהם מחדש את הדברות. הלוחות השניים ושברי הלוחות היו מונחים בארון הברית, שעמד במשכן ולאחר מכן במקדש.

דבר תורה לשולחן שבת

לאחר שה' מודיע למשה שבני ישראל חטאו בעגל, ושכוננתו להשמיד אותם, מתחיל משה להתפלל ולבקש מה' לסלוח להם: **"וַיַּחַל מֹשֶׁה אֶת פְּנֵי ה' אֱלֹהָיו וַיֹּאמֶר לְמַה ה' יַחַר אַפּוֹ בְעַמּוֹ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּכַח גְּדוֹל וּבְיַד חֲזָקָה. לְמַה יֹּאמְרוּ מִצְרַיִם לְאִמֹּר בְּרָעָה הוֹצִיאָם לְהַרְגָם אֹתָם בְּהָרִים וּלְכַלְתָּם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה שׁוֹב מִחֲרוֹן אַפּוֹ וְהִנָּחֵם עַל הָרָעָה לְעַמּוֹ. זָכֹר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עַבְדֶּיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בְּרַךְ וְתַדְבֵּר אֱלֹהִים אֲרֻבָּה אֶת זַרְעֲכֶם כְּכֹכְבֵי שָׁמַיִם וְכָל הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֲתָן לְזַרְעֲכֶם וְנָחֳלוּ לְעַלְמִים."**

השאלה הנשאלת היא: **איך מעז משה רבנו "להתווכח" עם ה'?** האם הוא חכם או צודק יותר ממנו, חלילה? הרי אם ה' גזר שכך יהיה, אז כנראה שכך צריך להיות, מדוע משה מתווכח?

עונים על כך המפרשים שמשה הבחין שה' אמר לו: **"וְעַתָּה הִנִּיחָה לִּי וַיַּחַר אִפִּי כִּהֶם וְאֶכְלֶם וְאֶטְּשֶׁה אוֹתְךָ לְגוֹי גְּדוֹל"**. כאילו שמשה מעכב אותו מלהעניש את ישראל. מכאן הבין משה, **שה' עצמו רומז לו שהדבר תלוי בו, ומזמין אותו להתפלל וללמד זכות על ישראל.**

איש צדיק היה

פעם הגיעו שני גדולי הדור, **רבי עקיבא איגר ורבי יעקב מליסא**, לביקור בעיר. הם ישבו במרכבה ואנשי העיר עשו להם כבוד גדול עד כדי כך שהחליטו לשחרר את הסוסים ולשאת את המרכבה בעצמם. ראה זאת רבי עקיבא איגר, וחשב לעצמו שכודאי הכבוד הזה הוא לרבי יעקב, ולכן חמק מהמרכבה והצטרף לנושאים אותה. באותו זמן חשב רבי יעקב שהכבוד הוא לרבי עקיבא, ועשה אותו הדבר. כשהגיעה המרכבה לעיר, הופתעו כולם לגלות שהיא ריקה...

שאלת השבוע

התשובה לשאלה נמצאת בעלון זה

- א. מה ההבדל בין 'קנס' לבין 'חוב'?**
- ב. מהי 'סנהדרין קטנה' ומהי 'סנהדרין גדולה'?**

את התשובה יש לשלוח במייל לכתובת: talmudisraeli@medison.co.il

בין הפותרים נכונה תיערך הגרלה שבועית* והזוכה בה יזכה בטאבלט איכותי!!
הודעות ישלחו לזוכים במייל ופורסמו בדף הפייסבוק של התלמוד הישראלי.

*בפיקוח ראה חשבון

razgroup

ידיעות ספרים

תלמוד של תורה | בית חינוך כמשפחה

